

נהמרת יצחק

בסייעתא דשמיא | מסעי תשפ"ב | גליון מס' 153

אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים וגו', (ל"ג א').

הנה טעמי המקרא על תיבת אלה מסעי בני ישראל,

הם אזלא גרש מונח רביעי.

אלה מסעי בני ישראל.

בענין מ"ב מסעות

א

הנה מה שכתוב כאן **אלה מסעי**, עיין חזקוני שהקשה, וזה לשונו, **אלה מסעי**, כל מקום שנאמר בו אלה פסל את הראשונים, דוקא אלה הם המסעות, אבל עטרות ודיבון וכל הכתובים למעלה, הם העיירות שכבשו, אבל אינן מקומן של המסעות, ע"כ, ומבואר שבדווקא כתיב כאן **אלה מסעי** (ולא ואל"ה).

אכן מה שצריך ביאור הוא דבהמשך כתיב, **ואלה מסעיהם למוצאיהם**, הרי כתיב בהדיא **ואלה** שבא להוסיף על הראשונים, ולכאורה זה סותר למה שכתוב לפני זה **אלה**, שבא לפסול את הראשונים, וצריך ביאור.

ונראה דהנה עוד יש לדקדק בהך קרא דבתחילה כתיב **מוצאיהם למסעיהם**, ועיקר הדגש הוא על **מוצאיהם**, ואחר כתיב להיפך **מסעיהם למוצאיהם**, ועיקר הדגש הוא על **מסעיהם**¹.

והנה בטעם כתיבת מסעות אלו, עיין ברש"י ד"ה **אלה מסעי**, שהביא שני פירושים, חדא בשם ר' משה הדרשן, ואידך מר' תנחומא, וזה לשון רש"י, למה נכתבו המסעות הללו, להודיע חסדיו של מקום, שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות, צא מהם ארבעה עשה, שכולם היו בשנה ראשונה קודם גזרה וכו', ועוד הוצא משם שמונה מסעות שהיו לאחר מיתת אהרן וכו' נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות, זה מיסודו של ר' משה הדרשן, ורבי תנחומא דרש בו דרשה אחרת, משל למלך שהיה בנו חולה, והוליכו למקום רחוק לרפאותו, כיון שהיו חוזרין, התחיל אביו מונה כל המסעות, אמר לו, כאן ישננו, כאן הוקרנו, כאן חששת את ראשך וכו', ע"כ.

והנה עיקר החילוק בין הטעמים הוא, שלפי ר' משה הדרשן בא הכתוב למעט המסעות, שבא להדגיש מה שהיה פחות טירחא, מה שאין כן לפי ר' תנחומא בא הכתוב להרבות לספר מה שעברו בני ישראל, עד שהגיעו לנקודה זו שעומדים הם ליכנס לארץ ישראל.

והנה יש לומר שאלו דברי אלקים חיים, ששני הטעמים נכונים, ויש כאן גם סיפור חסדיו של מקום, וגם סיפור מה שבני ישראל עברו עד שהגיעו לגבול ארץ ישראל, ולכאורה יש לומר שלפי הטעם שנכתבו המסעות להראות חסדי השם יתברך, עיקר הדגש הוא על **מוצאיהם**, שלא היו כל כך הרבה מוצאות, מה שאין כן לפי הטעם שבא לספר מה שאירע לבני ישראל, אם כן עיקר הדגש הוא על המסעות, והשתא מבואר שפיר מה שכתוב שני דברים אלו בפסוק.

והנה אם נאמר שבא הכתוב להודיע חסדי ה' במה שמיעט המסכות שפיר מדויק מה שכתוב **אלה מסעי**, שפסל את הראשונים, שאין הם נכללים בתוך מיעוט המסעות של בני ישראל, ומדויק מה כתוב **מוצאיהם**, אכן לפי הטעם

(1) ועי' מש"כ בליקוטי נ"י ע"ט, (גליון 1).

ב

אכן לפי הטעם שבא להזכיר מה שאירע להם, צריך ביאור אמאי הזכיר רק אותם ארבעים ושתים מסעות, הרי היו עוד הרבה דברים שאירעו להם במשך הנך ארבעים שנה, (וכמו שכתוב **ואלה** להוסיף על הראשונים), ולמה כתב משה דווקא ארבעים ושתים מסעות אלו.

והנה עיין רש"י ד"ה אלה מסעי, שכתב שאין כאן אלא ארבעים ושתים מסעות, אכן זה צריך ביאור, דהנה הגדרת מסע הוא שעוקר ממקום המוצא עד מקום החנייה ובין שניהם הוא הנקרא מסע, וכגון שנסעו מרעמסס לסוכות, שזה נחשב המסע הראשון, ומסוכות לאיתם, הוא המסע השני וכו' וכו', ואם נדקדק בקרא נראה שאין כאן אלא ארבעים ואחת מסעות², ויצא שהמסע האחרון הנוכח כאן היה מהרי העברים לערבות מואב, והינו המסע הארבעים ואחד, ואין כאן אלא ארבעים ואחת מסעות, ועיין בגור אריה שעמד בזה וכתב שהמקומות שנסעו מהם גם כן נחשבים מסעות, וצריך ביאור³.

ג

ובביאור הדבר נראה, דהנה עיין מה שכתב הגר"א בביאורו ליהושע (ט"ו א'), אהא דכתיב **ויסעו מהר ההה** (בסוף דבריו), וזה לשונו שם, ושם במסעי כתיב שני פעמים **ויחנו**, (**ויחנו בערבת מואב על ירדן ירחו: ויחנו על הירדן מבית הישמת עד אבל השטים בערבת מואב**, ל"ג מ"ח - מ"ט), והיינו החנייה האחת כפשוטו, והשניה הוא התפשטותן שנתפשט חנייתן על כל ערבות מואב, ולא נכתבו בפרשת מסעי רק ארבעים ואחד מסעות, הגם שהיו ארבעים ושנים, כידוע, ונכתבה חנייה תחתיה, ומסע הארבעים ושתים, נכתבה ביהושע (ג' א'), **ויסעו מהשיטים**, ושם לא נכתבה חנייה, רק **וילינו שם טרם יעבורו**, ע"כ.

פירוש דשם מבאר הגר"א המסעות של בני ישראל עד שהגיעו לארץ ישראל, והקשה הגר"א אהא דכתיב כאן בפרשה שני פעמים **ויחנו** בערבות מואב, ועל זה תירץ שחנייה אחת פירושו כפשוטו, והחנייה השניה פירושו התפשטות חנייתם על כל ערבות מואב, אך דבר זה גם כן צריך ביאור אמאי

(2) וזה פרטן, א), לסוכות, ב), לאיתם, ג), לפי החירות, (לפני מגדול), ד), למרה, ה), לאילים, ו), לים סוף, ז), למדבר סין, ח), לדפקה, ט), לאלוש, י), לרפידים, י"א), למדבר סיני, י"ב), לקברות התאווה, י"ג), לחצרות, י"ד), לרתמה, ט"ו), לרימון פרץ, ט"ז), ללבנה, י"ז), לריסה, י"ח), לקהלתה, י"ט), להר שפר, כ), לחרדה, כ"א), למקהלות, כ"ב), לתחת, כ"ג), לתרח, כ"ד), למתקה, כ"ה), לחשמונה, כ"ו), למסרות, כ"ז), לבני יעקן, כ"ח), לחור הגדגד, כ"ט), ליטבתה, ל), לעברונה, ל"א), לעציון גבר, ל"ב), למדבר צין (קדש), ל"ג), להר ההר, ל"ד), לצלמונה, ל"ה), לפונון, ל"ו), לאובות, ל"ז), לעיי העברים, ל"ח), לדיבון גד, ל"ט), לעלמון דבלתימה, מ), להרי העברים לפני נבו, מ"א), לערבות מואב, מ"ב), - להיכן -?.

(3) ועי' מש"כ בליקוטי נ"י פר' מסעי תשע"ט.

פירט התפשטותו של חנייה זו, ועל זה כתב משום שהיו ארבעים ושנים מבעות, ולא הזכיר כאן אלא ארבעים ואחת (כנזכר), משום הכי נכתבה חנייה תחתיה, ובאמת המסע הארבעים ושנים כתיב ביהושע, **ויסעו מהשיטים**, ע"כ.

והנה מה שכתב הגר"א דכתיב שני פעמים **ויחננו** בפרשה כדי להשלים ארבעים ושנים מסעות, לכאורה צריך ביאור, דמה בכך שכתב שני פעמים חנייה, הא מכל מקום לא כתיב כאן ארבעים ושנים מסעות, רק ארבעים ואחת, וכמו שכתב שם להדיא שמסע הארבעים ושנים כתיב ביהושע, וצריך ביאור מה תירץ בזה.

אכן נראה דהרי כתב הגר"א שהיו ארבעים ושנים מסעות 'כידוע', והנה כידוע דהיכא דהגר"א כתוב 'כידוע', היינו שיש כאן סיבה על פי נסתה, והיינו 'כידוע' ליודעים, ואם כן כאן נמי צריך לומר שמה שאמרו שהיו ארבעים ושנים מסעות הוא 'כידוע', שיש בזה ענין מסוים שצריך דווקא ארבעים ושנים מסעות, ואם נדע ענין ארבעים ושנים מסעות נבין שענין זה מתבאר גם במה שכתוב שני פעמים **ויחננו**, ודו"ק.

ד

ובביאור ענין זה, נראה על פי מה שמובא בשם הרב ר' שמשון מאוסטרופוליא, מאמר שמסוגל לאמרו בזמן שיש צרה בעיה, ובפרט בזמן מגיפה וכו',⁴ והנה המאמר מתחיל 'כשנסעו ישראל מרעמסס לא ידעו האם יסעו לסוכות או לקהלתה או למוסרות וצוה משה שיסעו לסוכות וכו', ועיין שם⁵ דקחשיב כל המ"ב מסעות, ובכמה מקומות הסתפקו לאן עליהן לנסוע

(4) הובא בספר ניצוצי שמשון, מספר זבח פסח, מה"ר פסח מגיד דזאלקווא, בן אחותו של הרש"א, שמצא כת"י של 'המקובל איש האלוקי קדוש יאמר לו מהר"ש אסטרפאלי'.

(5) וזה לשון המאמר, "כד נטלו ישראל מרעמסס לא ידעו אי ינטלו לסוכות או לקהלתה או למוסרות, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לסוכות, מסוכות לא ידעו אי ינטלו לאיתם או לחצרות או לתרח או לעציון גבר, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לאיתם, מאיתם לא ידעו אי ינטלו לפי החירות או לרימון פרץ או לעברונה או להרי העברים, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לפי החירות, מפי החירות לא ידעו אי ינטלון למרה או לתחת או לערבות מואב, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון למרה, ממרה לא ידעו אי ינטלון לאילים או למקהלות או לעלמון דבלתימה, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לאלים, מאלים לא ידעו אי ינטלון לים סוף או לחשמונה או לפונון או לעיי העברים, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לים סוף, מים סוף לא ידעו אי ינטלון למדבר סין או לחרדה, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון למדבר סין, ממדבר סין לא ידעו אי ינטלו לדפקה או ליטבתה, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לדפקה, מדפקה לא ידעו אי ינטלו לאלוש או לרסה או לאובות, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לאלוש, מאלוש לא ידעו אי ינטלון לרפידיים או להר שפר או לבני יעקן, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לרפידיים, מרפידיים לא ידעו אי ינטלו למדבר סיני או לקברות התאוה או לחור הגדגד, ופקיד מדברנא דעמא דינטלו למדבר סיני, ממדבר סיני לא ידעו אי ינטלו לקברות התאוה או לחור הגדגד, ופקיד מדברנא דעמא דינטלו לקברות התאוה, מקברות התאוה לא ידעו אי ינטלו לחצרות או לתרח או לעציון גבר, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לחצרות, מחצרות נטלו לרתמה, מרתמה לא ידעו אי ינטלון לרמון פרץ או לעברונה או להרי העברים, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לרמון פרץ, מרמון פרץ נטלו ללבנה, מלבנה לא ידעו אי ינטלו לרסה או לאובות, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לרסה, מרסה לא ידעו אי ינטלו לקהלתה או למוסרות, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לקהלתה, מקהלתה לא ידעו אי ינטלו להר שפר או לבני יעקן, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון להר שפר, מהר שפר נטלו לחרדה, מחרדה לא ידעו אי ינטלון למקהלות או לעלמון דבלתימה, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון למקהלות, ממקהלות לא ידעו אי ינטלו לתחת או לערבות מואב, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לתחת, מתחת

(וכולם הם משאר מקומות שנסעו לשם), ולפעמים לא הסתפקו כלל, ולפעמים הספק הוא רק בין שתי מקומות, ולפעמים הספק היה לאחד משלוש מקומות, עיין שם, והוא טמיר ונעלם.

ועיין בספר מפעלות אלקים (זאלקווא תפ"ה), שהביא פירוש למאמר זה, (מה ששמע מרבר ר' יואל בעל שם מזאמושט⁶), על פי ההקדמה (שהוזכר במגן אברהם) (אורח חיים סימן תכ"ח ס"ק ח'), בשם הצרור המור⁷, וכן הוא במגלה עמוקות אופן קל"א), שהארבעים ושנים מסעות הם כנגד שם מ"ב, והנה שם מ"ב השם של אנא בכח⁸, ולפי זה יוצא שכל מסע ומסע הוא כנגד אות אחר של אנא בכח וכו', (אב"ג ית"צ וכו'), כזה.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
רעמסס א	סוכות ב	איתם ג	פי החירות ד	מרה ה	אלים ו
(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
ים סוף ק	מדבר סין ר	דפקה ע	אלוש ש	רפידיים ט	מדבר סיני י
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
קברות התאוה נ	חצרות ג	רתמה י	רימון פרץ ז	לבנה כ	רסה ש
(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)
קהלתה ב	הר שפר ט	חרדה ה	מקהלות ז	תחת ת	תרח י
(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
מתקה ח	חשמונה ק	מוסרות ב	בני יעקן ט	חור הגדגד נ	יטבתה ע
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)
עברונה ז	עציון גבר ג	קדש ל	הר ההר פ	צלמונה י	פונון ק
(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)
אובות ש	עיי העברים ק	דיבון גד ו	עלמון דבלתימה ז	הרי העברים ח	ערבות מואב ת

ולפי זה מברר שפיר כל המאמר שם, וכן ענין הספיקות, דכשנסעו מרעמסס א' היו צריכים לנסוע למקום שהוא כנגד אות ב', של שם מ"ב, והנה אות ב' יש שלושה פעמים בשם מ"ב (ביכה, ב'רם, ב'רוב), וכנגדם יש שלושה מקומות (סוכות, קהלתה, מוסרות), ומשום הכי מספקא להו לאיזה מהם לנסוע, עד שמשא אמר להם שצריכים לנסוע לסוכות, וכן הסתפקו בכל מקום שהאות של המקום ההוא נמצא בשנים או בשלוש מקומות שעדיין לא נסעו לשם, עיין שם, ודו"ק⁹.

ה

והנה זה פשוט אם אמרו שהמ"ב מסעות הן כנגד שם מ"ב, היינו שאין המסעות האלו סתם מסעות, אלא יש בהם את הכח של שם מ"ב, ועיין במדרש

לא ידעו אי ינטלו לתרח או לעציון גבר, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לתרח, מתרח נטלו למתקה, ממתקה לא ידעו אי ינטלון לחשמונה או לפונון או לעיי העברים, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לחשמונה, מחשמונה נטלו למוסרות, ממוסרות נטלו לבני יעקן, מבני יעקן לחור הגדגד, מחור הגדגד ליטבתה, מיטבתה לא ידעו אי ינטלו לעברונה או להרי העברים, ופקיד מדברנא דעמא דינטלון לעברונה, מעברונה נטלו לעציון גבר, מעציון גבר לקדש, מקדש להר ההר, מהר ההר לצלמונה, מצלמונה לא ידעו אי ינטלו לפונון או לעיי העברים, ופקיד מדברנא דעמא דינטלו לפונון, מפונון נטלו לאובות, מאובות לעיי העברים, מעיי העברים לדיבון גד, מדיבון גד לעלמון דבלתימה, מעלמון דבלתימה להרי העברים, ומתמן לערבות מואב, ע"כ.

(6) והבוא בספר נפלאות חדשות לר' נח מינדעס, וכמו כן עי' במלבי"ם כאן.
 (7) וז"ל, כתוב בצרור המור, מ"ב מסעות שבפרשת ואלה מסעי, אין להפסיק בהם שהוא נגד שם מ"ב, ע"כ.
 (8) ועי' שו"ת הרשב"א ח"א סי' ר"כ.
 (9) ועי' במלבי"ם מש"כ לבאר עפ"י הא דכת' על פי ה' יחננו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו על פי ה' ביד משה, עיי"ש.

אגדה (בבור), (שמות ל"ה), וזה לשונו, **וכל חכם לב**, הקדים הקדוש ברוך הוא ארבעים ושנים מלאכות הללו, לבטל ארבעים ושנים קרבנות שהקריב בלק בן צפור לקלל את ישראל וכו' והוא שאמר בלעם **מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל**, וכנגדם ארבעים ושנים מסעות שנסעו ישראל ממצרים ועד הירדן, ע"כ, הרי שמ"ב מסעות הללו יש בכוחם לבטל מ"ב קללות, וזה הכח של שם מ"ב.

ואפשר שזה נרמז במה שאמר שם **מה טובו אוהליך יעקב**, דהנה אוה"ל בגמטריא מ"ב, פירוש שמה טובו מ"ב מסעות הללו, ודו"ק, ואפשר שזה גם ענין מה שדרשו חז"ל (סנהדרין ק"ה): הא דכתיב **ויהפך לך ה' את הקללה לברכה** דקאי על ברכה זו של מה טובו אוהליך יעקב, דעל ידי מסעות הללו (אוה"ל), נתהפך לטובה, ובכח שם מ"ב, ודו"ק.

והנה בענין שם מ"ב, מבואר בארז"ל ששם מ"ב הוא שם המעלה, פירוש שמ"ב הוא שלושה פעמים י"ד, דיש שלושה ידות, י"ד הגדולה, י"ד החזקה, י"ד רמה, ועל ידי שלושה ידות אלו מעלים ממטה למעלה, (וכמו בדבר גשמי לפעמים כדי להעלות איזה חפץ צריך יד ימין ויד שמאל וגם גופו מסייע), ולפי זה מה דקחשיב כאן מ"ב מסעות זה שעל ידם נתעלו בני ישראל עד שהגיעו למדרגה עליונה שיכולים ליכנס לארץ ישראל, ודו"ק.

ואפשר שזה גם כוונת הגר"א מה שכתב, דשני פעמים **ויחננו** הוא כמו ויסעו,

ועל ידי זה יהיו מ"ב מסעות, (אף על גב דאין כאן אלא ארבעים ואחד), דהנה ענין המסעות (שם מ"ב), הוא כדי להעלות, ותחילת העלאה הוא כשמתחיל להעלות, וזה מה שכתב דהא דכתיב **ויחננו** הפעם השנית היינו ההתפשטות של ישראל על הירדן, פירוש שזה תחילת העלאה, אם כן שפיר נחשב כאחד מן המסעות ויש מ"ב, ודו"ק.

והשתא מבואר שפיר אמאי קחשיב (אף לטעם שמה שכתב המסעות להודיע מה שאירע לבני ישראל), דווקא מקומות אלו, אף שהיו נוספים, דדווקא אלו הם כנגד שם מ"ב, שבהם היה הכח להעלות את בני ישראל, ודו"ק¹⁰.

10) וכן נראה דיש לבאר מה דכת' ב' פעמים בריש הפר' **ויסעו**, עי' בעה"ט שם, וז"ל **ויסעו מרעמסס**, ובתר הכי כתיב **ויסעו בני מרעמסס**, מתחלה נסעו בערבוביא ערב רב ביניהם, ואח"כ כשמספר המסעות כולם, הזכיר **בני ישראל**, כי הפרידו ע"ר מבניהם, ע"כ, והיינו כנזכר דשם מ"ב שהוא שם המעלה זה דווקא לבני ישראל שרק הם נתעלו ע"י שם זה, ואין לערב רב חלק עמהם, וכמו כן יש לדייק דבפעם א' עדיין לא הוזכר שבני יצאו ביד רמה, א"כ עדיין לא היו הג' ידות, ואין במה להעלותם, אבל אחר שכת' שיצאו ביד רמה, כתיב **ויסעו בני ישראל מרעמסס וגו'**, ודו"ק.

פרפראות/המשך

בכלל הארבעים ושנים מסעות שבאו להעלות את בני ישראל, ודו"ק.

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם על פי ה', (ל"ג ב').

ובפשטות משמע שהפסוק בא לאשמועין שמה שכתב כאן המסעות שהיו **על פי ה'**, וכן הוא באבן עזרא כאן, שפירש **שעל פי ה'** קאי על המסעות, שהמסעות היו על פי ה', וזה לשונו, **על פי ה'**, דבק עם למסעיהם, ע"כ. והנה עיין ברמב"ן שהקשה עליו, דהרי בוודאי הכל היה על פי ה', וכמו שכתוב **על פי ה' יחננו ועל פי ה' יסעו**, ולא היה לו להזכיר שוב שהיו **על פי ה'**, ועל כן פירש שהא דכתיב **על פי ה'**, קאי על הכתיבה, שמה שמה שכתב המסעות היה על פי ה', עיין שם.

וליישב דברי האבן עזרא מקושיית הרמב"ן נראה, במה שיש לבאר בהקדם, דהנה טעמי המקרא על **ויכתב משה**, הם קדמא ואזלא, וכידוע שטעמי המקרא הם כשמים, שנותנים טעם למה שכתוב, וכאן נמי יש לומר שמרומז בטעמים אלו של קדמא ואזלא, למה משה כתב מסעות אלו, וכדלקמן.

דהנה עיין רש"י ד"ה **אלה מסעיו**, וזה לשונו, למה נכתבו המסעות הללו, להודיע חסדיו של מקום, שאף על פי שגזר עליהם לטלטלם ולהניעם במדבר, לא תאמר שהיו נעים ומטולטלים ממסע למסע כל ארבעים שנה ולא היתה להם מנוחה, שהרי אין כאן אלא ארבעים ושנים מסעות וכו' נמצא שכל שמנה ושלשים שנה לא נסעו אלא עשרים מסעות, ע"כ, ומבואר שכל עיקר כתיבת מסעות אלו, הוא להראות טובת הקב"ה שמיעט להניע את בני ישראל במדבר.

ויש לומר שזה מרומז בטעמי המקרא של **ויכתב משה**, שהם קדמא ואזלא, שהקב"ה קדמא ואזלא, הקדים נסיעתם של בני ישראל, והכל כדי שלא לטלטלם במדבר יותר מדי, יוצא שמה שכתב **למסעיהם על פי ה'**, מה שמסעיהם היו על פי ה', שהקב"ה ריחם עליהם שלא יטלטלו יותר מדי, ושפיר קאי **על פי ה'**, על מסעיהם, ואף על פי שכבר נכתב שהמסעות היו על פי ה', כאן הדיוק הוא שהקדמא ואזלא של המסעות, גם הם היו **על פי ה'**, ודו"ק.

ונראה שבא לרמז מה שאמרו חז"ל דבני ישראל כשהיו במצרים כמעט ונכנסו בשער הנו"ן משערי הטומאה, והקב"ה הוציאם ברגע האחרון, ואם לא היו נגאלים אז, היו נטבעים חס וחלילה בטומאת מצרים, והיה בלתי אפשרי שייצאו וכו'.

ויש לומר שזה מה שמרומז כאן בטעמי המקרא, אזלא גרש, שהקב"ה גרם שיגרשום ממצרים, מונח רביעי, דאי לאו הכי היו מונחים רובצים במצרים, וזה מה שהמשיך הפסוק מיד **אשר יצאו מארץ מצרים, שאלה מסעיו** (אזלא גרש) היה כדי להוציא את **בני ישראל** (מונח רביעי) **מארץ מצרים**.

אלה מסעיו בני ישראל, (ל"ג א').

ועיין בחזקוני, וזה לשונו, **אלה מסעיו**, כל מקום שנאמר בו אלה פסל את הראשונים, דוקא אלה הם המסעות, אבל עטרות ודיבון וכל הכתובים למעלה, הם העיירות שכבשו, אבל אינן מקומן של המסעות, ע"כ.

והנה מה דפסל המקומות הנזכרים לעיל, אף על גב שגם דרכם נסעו, נראה לבאר בהקדם ביאור הארבעים ושנים מסעות הנזכרים כאן, דהנה הארבעים ושנים מסעות הנזכרים כאן הם בחינת שם מ"ב, שעל ידי שם זה העלה משה את בני ישראל שיהיו יכולים ליכנס לארץ ישראל, (וכמבואר בסמוך באורך), נמצא **שאלה מסעיו**, הם להעלות את בני ישראל.

והנה עיין מה שכתב הרבינו בחיי (סוף פרשת מטות), ששמות התשעה ערים, עטרות ודיבון וכו', היו מקומות שהאמורים היו עובדים בהם עבודה זרה, (וזה מה שתירגם כל המקומות של שמות עבודה זרה), ומה שכתוב **מוסבת שם** הוא כדי שלא להזכיר שמות של עבודה זרה וכו', עיין שם.

ועיין עוד שם שכתב שבני גד ובני ראובן רצו להתיישב במקומות אלו ולעבוד שם את הקב"ה ולייחד אותו, תחת הקצף שהיו מקציפים שם וכו', עיין שם.

ולפי זה יוצא שהמקומות הנזכרים לעיל הם מקומות שבני גד ובני ראובן העלו לקדושה, ולכאורה זה ההיפך מהמסעות הנזכרים בפרשה, שכאן המקומות הם שהעלו את בני ישראל, ודו"ק, וזה מה שכתוב **אלה** שפסל את הראשונים, שאין הם

והנה באשד הנחלים נתבאר שנעשה נס לבני ישראל על ידי שנתחבאו האמורים בהרים הגבוהים כדי להלחם עם בני ישראל כשיעברו שם, והקב"ה עשה נס והרג את כל האמורים שם, כמבואר כל זה בריש פרק בתרא דברכות, ונודע להם על ידי הבאה, (ועיין ברש"י שם), וכמו כן במדבר הנקרא באר נעשה להם הנס עם הבאר שנתן מימיו וכו'.

הרי בשלוש מקומות אלו, שנרמזים באות צד"ק, נעשו נסים מיוחדים לבני ישראל⁽⁴⁾, אם כן כשנסעו לאילים ועדיין לא ראו שם שום נס, אם כן לא רצו לחנות שם, דאין כאן בחינת אות צד"ק, אבל אחר שראו שנעשה להם הנס עם העינות מים והתמרים, אם כן שפיר חנו שם על המים דייקא (דכתיב בפרשת בשלח, **ויחנו שם על המים**), דשפיר שייכא כאן אות צד"ק של שם מ"ב.

ויחנו ברפידים ולא היה שם מים לעם לשתות, (ל"ג י"ד).

ועיין ברמב"ן שהקשה אמאי רק ברפידים הזכיר מה שלא היה להם מים, ולא הזכירו החסרונות שהיו בשאר מקומות, וזה לשונו, לא הזכיר במרה נס המים, ולא במדבר סין ענין המן, אבל בעבור היות ענין רפידים דבר גדול, שנסו את ה' ונקרא המקום מסה ומריבה, ונקדש לעיניהם להוציא להם מים מסלע, ובאה אליהם שם מלחמת עמלק, על כן הזכיר בקצרה **ולא היה שם מים לעם לשתות**, כי הוא המקום הניכר והנודע בו, ע"כ.

ובביאור דבריו נראה, על פי מה שביארנו בסמוך ענין מ"ב מסעות הנזכרים כאן בפרשה, שהם מבחינת שם מ"ב, שהוא שם המעלה, וענין מ"ב מסעות הללו, הם שהעלו את בני ישראל למדריגה שיהיו יכולים ליכנס לארץ ישראל, עיין בסמוך.

אם כן שפיר יש לומר שרק ענין גדול כזה שהיה ברפידים, שנקדש לעיניהם להוציא להם מים מסלע, ובאה אליהם מלחמת עמלק, דווקא זהו עוד נדבך שהעלה את בני ישראל למדריגה זו, ומשום הכי הזכיר רק כאן הענין שלא היה להם מים, ודו"ק.

(4) וי"ל שהם בחי' תורה (מים), עבודה (קטורת), וגמ"ח (באר), וכשיש ג' סוגי צדיקים קודם הלכו לבחי' צ' של תורה וכו'.

בתלת זימני הוה חזקה

בשבח והודאה לקב"ה על כך שזכינו והגענו עד הלום
לחזקת ג' שנים של הוצאת גיליון זה שרבים האומרים כי טוב
להתענג מצוץ אמרים דברי אמת ושלוש בפרד"ס התורה
מדי שבת בשבתו ניאזתים לאור תורת
רבינו ראש הישיבה שליט"א
יתן ה' וילך מחיל אל חיל להמשיך בהרבצת התורה הן בכתב
והן בע"פ כצפייתם ובקשתם של תלמידיו ושומעי לקחו
מכון נחמת יצחק

הגליון השבוע נתנדב

לע"נ ר' שמואל בנימין בן הרה"ג מאיר יהודה פרייא זצ"ל
נלב"ע ה' אב
הונצח ע"י בני משפחתו

ויבאו אילמה ובאילים שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם, (ל"ג ט').

ועיין בעל הטורים, וזה לשונו, **ויבאו אילמה**, ולא אמר ויחנו באילם, (פירוש דכאן שאני משאר חניות, דכתיב בהם בתחילה **ויחנו**), מלמד שלא היה דעתם לחנות שם, עד שנעשה להם נס שמצאו שתים עשרה עינות מים, ואז חנו שם, ע"כ, ולכאורה היינו דמסיים הפסוק **ובאילים שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים** ורק אחר כך **ויחנו שם**.

ובביאור הדבר אמאי לא חנו שם עד שנעשה להם נס ומצאו השתים עשרה עינות מים, נראה דהנה לפני חנייה זו היו במרה, והנה למרה הגיעו אחר **שלשת ימים במדבר**, והנה עיין לעיל בפרשת בשלח, דשם פירש יותר דכתיב **וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים**.

ועיין בבא קמא (פ"ב), דורשי רשומות אמרו (על פסוק זה), אין מים אלא תורה, שנאמר **הוי כל צמא לכו למים**, כיון שהלכו שלושה ימים בלא תורה מיד נלאו, עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהיו קורים בשבת וכו' בשני וכו' בחמישי וכו' כדי שלא ילינו ג' ימים בלא תורה, ע"כ, והנה עיין במהרש"א שם שביאה, דמשום ששהו שלושה ימים בלא תורה, משום הכי **לא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם**, עד **שוירוהו ה' עץ**, שהתורה היא עץ חיים וכו', עיין שם.

ולכאורה היינו שאז במרה קיבלו עליהם שלא יהו שלושה ימים בלי תורה, והנה החנייה הראשונה אחר מרה הייתה באילים, ושם לא היה מים, ואפשר דמשום הכי לא רצו לחנות שם, ורק אחר שנעשה להם נס ומצאו השתים עשרה עינות מים, אז הסכימו לחנות שם.

והנה זה מדויק בפרשת בשלח, דשם כתיב **ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם על המים**, יש לומר דדווקא **על המים**, שרק אחר שמצאו את המים שזה התורה, רק אז זה נעשה להם מקום לחנות שם⁽¹⁾, ומבואר שפיר מאי שנא אילים משאר החניות, ודו"ק.

ויבאו אילמה ובאילים שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים ויחנו שם, (ל"ג ט').

ועיין בעל הטורים, וזה לשונו, **ויבאו אילמה**, ולא אמר ויחנו באילם, מלמד שלא היה דעתם לחנות שם, עד שנעשה להם נס שמצאו שתים עשרה עינות מים, ואז חנו שם, ע"כ.

ובביאור אמאי לא רצו לחנות שם, נראה על פי מה שנתבאר בסמוך באורך ענין המ"ב מסעות, שהם בחינת שם מ"ב וכו', וכל מקום ומקום מרמז על אות אחר של שם מ"ב (של אנא בכח), וכשהיה כמה מקומות עם אותה אות אז נסתפקו להיכן ללכת, וכגון כשנסעו לאילים, נסתפקו האם המסע הוא לאילים או למקהלות, או לעלמון דבליתמה, והיינו דשלוש מקומות אלו הם כנגד אות צד"ק של שם אנא בכח (שם מ"ב), צ'רורה (אילים), צ'דקתך (מקהלות), צ'עקתינו (עלמון דבליתמה), עד שמשוה אמר להם לאיזה (אות) צד"ק יסעו, עיין שם.

והנה מצינו דבר מיוחד בהנך שלושה מקומות שהם מבחינת אות צד"ק, שבשלשתם היה נס שנתהפך הטבע⁽²⁾, דבאילים נעשה נס ומצאו עינות מים ושבעים תמרים, ובמקהלות עצר אהרן את המגיפה על ידי הקטורת, (עיין בתרגום הנקרא יונתן בן עוזיאל⁽³⁾), ובעלמון דבליתמה גם כן, עיין מה שכתב באבן עזרא שזה שם כולל לכמה מקומות, ולעיל פרשת חוקת כתב, וזה לשונו, כי אשד הנחלים, והמדבר הנקרא באר, ומתנה, ונחליאל, כולם מקומות, ויש להם שם כלל והוא עלמון דבליתמה וכו', עיין שם.

(1) וענין תמרים נמי שייך לתורה, עי' פסחים (פ"ז: פ"ח:), ודו"ק.

(2) בחי' צד"ק הפוכה.

(3) ולכאוי זהו גם כוונת הבעה"ט, ודו"ק.